МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

МО "Хасавюртовский район"

МКОУ "Новосасатлинская СОШ"

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
руководитель МО	зам. директора по УВР	директор школы
Зиявдинова Г.А.	Ахмедова У.А.	Хизриев О.Б.
		Приказ №2
от «29» 08 2023 г.	от «29» 08 2023 г.	от «30» 08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

внеурочной деятельности «Родная литература»

для обучающихся 9 классов

Новосаситли 2023-2024

Баяналъул кагъат.

ХIалтIул программа гIуцIун буго гьоркьохъеб школалъул авар мацIалъул программаялъул кьочIодалъун.
Авар мацIалъул программаялъул автор: ХIасанов А. Гь.
Дагъистан Республикаялъул лъайкьеялъул министерствоялъ тасдикъ гьабураб.
МахIачхъала: НИИ педагогикаялъул издательство.
Авар мацIалъул тематикияб план гIуцIун буго учебникалдаса «Авар мацI 8-9 кл.».
Автор: М.М. МуртазагIалиев.
Махачкала: издательство НИИ педагогики.
Программаялда бихьизабун буго 34 сагIат.
Калам цебетIезаби: 10 сагIат.

СагIтазул рикьи:

Такрар гьаби (1с.)

Жубараб предложение (1 с.)

Журарал сокIкIарал предложениял (1с.)

1. *Журарал сокIкIарал предложениязул хIакъалъулъ гIаммаб баян. Цолъизарул, дандеккунгутIиялъул, гьоркьоса рахъиялъул союзалгун журарал сокIкIарал предложениял. Журарал сокIкIарал предложениязулъ лъалхъул ишараби.*
2. *ГIадаталги жураралги предложениял ратIа гьаризе бажари. ГIадатал предложениял жураралльун лъугьинаризе бажари. Журарал сокIкIарал предложениязул бутIабазулъ сокIкIиналъул союзал хIалтIизаризе ругьун гьари. Журарал сокIкIарал предложениял букIине кколеб интонациялдалъун цIализе ругьун гьари.*

СоюзрагIабигун журарал нахърилълъарал предложениял (4с.)

1. *Жубараб нахъбилълъараб предложениялъул хIакъалъулъ гIаммаб баян. БетIераб ва тIаджубараб предложение. Нахърилълъиналъул союзрагIабигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение. Нахърилълъиналъул союзрагIабигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложениязул бутIабазулъ магIнаялъулъ рекъон кколел союзрагIаби хIалтIизаризе ругьун гьари. Нахърилълъиналъул союзрагIабигун ругел журарал нахърилълъарал предложениял жиндирго каламалъулъ хIалтIизаризе лъай.*

Нахърилълъиналъул союзрагIабиги гьечIого журарал нахърилълъарал предложениял ва гьезул гIуцIи (11с.)

1. *ТIаджурарал предложениязул аслиял тайпаби ва гьезул сказуемолъун кколел формаби:*
   Подлежащеелъун тIаджубараб предложение.

Битӏараб дополнениелъун тӏаджубараб предложение.
Хъвалсараб дополнениелъун тӏаджубараб предложение.
Определениелъун тӏаджубараб предложение.
Цо чанго тӏаджубарабгун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение. Гьелъул гӏуцӏи ва лъалхъул ишараби.
Хӏаллъун тӏаджурарал предложениял.
Ишалъул куцлъун тӏаджубараб предложение.
Заманлъун тӏаджубараб предложение.
Гӏилла-мурадлъун тӏаджубараб предложение.
Шартӏияб тӏаджубараб предложение.
Уступительнияб тӏаджубараб предложение.
Нахърилълъиналъул союзрагӏаби гьечӏого жубараб нахъбилълъараб предложениялъулъ лъалхъул ишараби.

2. Бетӏерабги тӏаджубарабги предложение, интонацияги цӏунун, пасихӏго цӏализе ругьун гьари. Нахърилълъиналъул союзрагӏабиги гьечӏого журарал нахърилълъарал предложениял жидерго каламалъулъ хӏалтӏизаризе, гьел гӏуцӏизе ва гьезулъ лъалхъул ишараби лъезе цӏалдохъаби ругьун гьари.

Союзал гьечӏел журарал предложениял (4с.)

1. Союзал гьечӏел журарал предложениязулъ ругел бутӏабазул цоцаздехун бугеб гьоркьоблъи. Союзал гьечӏел журарал предложениязулъ лъалхъул ишараби.
2. Союзал гьечӏел журарал предложениял, интонацияги цӏунун,цӏализе ругьун гьари. Магӏнаялъулъ рекъон кколел союзал ялъуни союзрагӏабиги лъун, союзал гьечӏел журарал предложенияздаса журарал сокӏкӏарал ва нахърилълъарал предложениял лъугьинаризе бажари.

Мацӏалъул хӏакъалъулъ гӏаммал баянал 1с.)

Бухьеналъул алат хӏисабалда мацӏ.
Цебетӏолеб лъугьа-бахъин хӏисабалда мацӏ.
Аваразул литературияб мацӏ ва гьелъул диалектал.

Резерв (1с)

9 классалда щибаб четверталда гьарулел батӏи-батӏиял хъвавул хӏалтӏабазул къадар.

Четверть.	I	II	III	IV
Диктант.				1
Контролияб диктант.	1	1	1	1
Изложение.	1	1		1
Сочинение.	1		1	1

	Рагӏи
Диктант.	130-140
Словарияб диктант.	30-35
Изложение.	300-400
Сочинение.	180(тӏанчил гьум. 2,5-3,5)

Къиматал лъезе чIезарурал нормаби.

Диктантазе къимат лъолеб куц.

«5»	къимат лъола гъалатI гьечIеб хIалтIуе. Гьеб къимат лъолеб диктанталда букIине бегьула битIунхъваялъулъ биччараб 1 сакъат (гьитIинаб гъалатI) яги лъалхъул ишараби лъеялъулъ ккараб 1 гIунгутIи.
«4»	къимат лъола битIунхъваялъулъ 2 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 2 гъалатI бугеб, яги битIунхъваялъулъ 1, лъалхъул ишарабазулъ 3, яги битIунхъваялъулъ цониги гъалатIги гьечIеб, лъалхъул ишарабазулъ 4 гъалатI бичараб диктанталъе. Лъезе бегьула битIунхъваялъулъ цого тайпаялъул 3 гъалатI ккун батани.
«3»	къимат лъола битIунхъваялъулъ 4 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 4 гъалатI батараб диктанталъе, яги битIунхъваялъулъ 3 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 5, яги битIунхъваялъулъ цониги гъалатI гьечIеб, лъалхъул ишараби лъеялъулъ 7 гъалатI ккараб хIалтIуе.
«2»	къимат лъола битIунхъваялъулъ 6 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 8, яги битIунхъваялъулъ 5 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 9, яги битIунхъваялъулъ 8 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 6 гъалатI бичараб диктанталъе.
«1»	къимат лъола кIийилаб къиматалъе рихьизарурараздаса цIикIкIун гъалатIал ругеб диктанталъе.

Диктанталъе гъалатIал рикIкIунеб чанго батIияб къагIида бихьизабун буго. Амма щибаб къиматалъе гъалатIазул гIурхъи чIезабун буго. «4» къиматлъе гьединаб гIурхъилъун ккола битIунхъваялъул 2 гъалатI, «3» къиматалъе 4 битIунхъваялъул гъалатI, (5 классалъе битIунхъваялъул 5 гъалатI), «2» къиматалъе 7 битIунхъваялъул гъалатI. Гьеб чIезабураб гIорхъодаса гъалатIазул къадар тIаде ани, рехсарал къиматал лъезе бегьуларо.

Грамматикиял тIадкъаял тIуразариялъе къиматал лъолеб куц:

«5»	къимат лъола, гъалатI гьечIого, киналго тIадкъаял тIуран ратани.
«4»	къимат лъола, киналго тIадкъаязул ункъилъа лъабил бутIа (3/4) битIун гьабун батани.
«3»	къимат лъола, бащадалниги тIадкъаял битIун гьарун ратании.
«2»	къимат лъола, бащадалдаса дагь гурони, битIун тIурараззул тIадкъаял ратичIони.
«1»	къимат лъола, цIалдохъанас цониги тIадкъай тIубан батичIони.

Контролияб словарияб диктанталъе къиматал лъолеб куц:

«5»	къимат лъола гъалатI гьечIеб диктанталъе
«4»	къимат лъола 1-2 гъалатI бичан батараб диктанталъе.
«3»	къимат лъола 3-4 бичан батараб диктанталъе.
«2»	къимат лъола 5-ялдаса 7-ялде щвезегIан гъалатIал ккун ратани.
«1»	къимат лъола 7-ялдаса цIикIкIун гъалатI бичан батани.

Сочинениязе ва изложениязе къимат лъолеб куц.

Къима-тал	ХIисабалде росизе кколел аслиял рахъал	
	МагIна ва калам гIуцIи	БитIунхъвай
«5»	Къураб темаялдаса къуричIеб хIасилалъул хIалтIи. МагIнаялъулъ гъалатI гьечIолъи. Пландалда рекъараб, гьеб гьечIогоги, хадуб цебе рекъон бачIараб магIна букIин. ХIалтIи букIине ккола бечедаб, лексикаялъул, рагIи херхиналъул рахъалъ мухIканаб, предложениязул гIуцIиялъул ва гьел дандраялъул рахъалъан батIи-батIияв ресаздаса пайда босараб. Текстальул мацIалъул букIуна дурусльи ва гIураб пасихIльи. БукIине бегьула магIнаялъулъ 1 сакъатги, калам гIуцIиялъулъ 1-2 гIунгутIиги.	БукIине бегьула 1 битIунхъваялъул, яги 1 лъалхъул ишараби лъеялъул, яги 1 грамматикияб гъалатI.
«4»	Къураб темаялдаса дагьа-макъабго гурони къури гьечIеб магIнаялъул хIалтIи. Аслияб къагIидаялъ хIасил битIарабги букIун, магIнаялъулъ цо-цо сакъат ккараб. Хъвараб жо хадуб-цебе рекъон бачIиналъулъ дагьа-макъал гIунгутIаби ругеб. Калам гIуцIизе рагIул бечельиялдаса ва грамматикиял къагIидабаздаса гIураб къадаралда пайда босараб. Бицунеб жоялда мухIканаб рекъараб литературияб мацI букIин. Гьениб ккун букIине бегьула магIнаялъулъ 2 сакъат, калам гIуцIиялъулъ 3-4 гIунгутIи.	БукIине бегьула битIунхъваялъул 2, лъалхъул ишараби лъеялъул 2 гъалатI, яги битIунхъваялъул 1 ва лъалхъул ишарабазул 3, яги битIунхъваялъул гъалатI гьечIеб, лъалхъул ишараби лъеялъулъ 4 гъалатI, гьединго 2 грамматикияб гъалатIги.
«3»	ХIасил къураб темаялдаса лъикIго къуризе биччан буге6. Аслияб къагIидаялъ хIасил битIараб бугони, магIнаялъулъ гIунгутIаби риччараб. Хадуб-цебе рекъон бачIиналъулъ цо-цо сакъатал ругеб. Мукъсанаб лексикаялъул, цого тайпаялъул предложениялдаса данде гьабураб хIалтIи батани, мекъи рагIаби хIалтIизариялъул хIужжаби дандчIвалеб. МацIалъул рахъалъан дурусльи, мухIканльи цIунизе кIвечIеб. Хъвалеб жоялъул магIнаялъулъ 4 сакъат ва калам гIуцIиялъулъ 5 гIунгутIи ккун букIине бегьула.	БукIине бегьула битIунхъваялъул 4, лъалхъул ишараби лъеялъул 4 гъалатI, яги битIунхъваялъул 3 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 5 гъалатI, яги битIунхъваялъул гъалатIги гьечIого, лъалхъул ишараби лъеялъул 7 гъалатI(5 кл.: битIунхъваялъул 5 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 4 гъалатI, гьединго грамматикияб 4 гъалатI).
«2»	Къураб темаялда данде кколареб хIасилалъул хIалтIи. МагIнаялъулъ гIемерал гIунгутIаби риччараб. Хъвараб жоялъул киналго бутIабазда гьоркьоб хадуб-цебе рекъон бачIиналъул тартиб гьечIеб, текст пландалда данде кколареб. ЦIакъго мукъсанаб лексикаялъул, къокъал, цого тайпаялъул, цоцаздехун загIипаб гурони бухьен гьечIел предложениялдасан гIуцIараб, мекъи хIалтIизарурал рагIаби ругеб хIалтIи. Текстальул магIнаялда рекъараб мацI гьечIеб. МагIнаялъулъ 6 ва калам гIуцIиялъулъ 7 гIунгутIи ккун букIине бегьула.	Биччан букIине бегьула битIунхъваялъул 7 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 7 гъалатI, яги битIунхъваялъул 6 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 8, яги битIунхъваялъул 5, лъалхъул ишараби лъеялъул 9 гъалатI.

«1»	ЦӀалдохъанас хъвараб хӀалтӀулъ биччан бугони магӀнаялъулъ 6-ялдаса цӀикӀкӀун ва калам гӀуцӀиялъулъ 7-ялдаса цӀикӀкӀун гъалатӀ.	Биччан батани 7-ялдаса цӀикӀкӀун битӀунхъваялъул ва 7-ялдаса цӀикӀкӀун лъалхъул ишарабазул ва 7 грамматикияб гъалатӀ.

Баян. 1. Мисалияб къадаралдаса сочинение 1,5-2 нухалъ кӀудияб яги гьитӀинаб бугони, битӀунхъваялъе «4» къимат лъолелъул цо, «3» къимат лъолелъул кӀиго гъалатӀ тӀаде жубала яги тӀаса бахъула. Масала, «4» къимат лъола битӀунхъваялъул 3, лъалхъул ишараби лъеялъул 2, грамматикаялъул 2 гъалатӀ батани, яги гьебго тартибалда:2-3-2, 2-2-3, «3» къимат лъола битӀунхъваялъул 6, лъалхъул ишараби лъеялъул 4, грамматикаялъул 4 гъалатӀ бугони, яги гьебго тартибалда гьадинаб къадаралъул гъалатӀал ратани:4-6-4,4-4-6.
2. КъучӀаб, жиндирго пикруялда берцинаб литературияб мацӀалъ цӀалдохъанас гъваридаб магӀнаялъул сочинение хъван батани, учителас цо ракъаналъ цебесеб (ай адабияталъе лъолеб) къимат тӀаде бачине бегьула.
3. ХӀасилалъухъ ва калам гӀуцӀиялъухъ лъикӀаб къимат лъезе рес гьечӀо, сочинениялъул тема рагьун батичӀони, гьелъул цогидал рахъал рагьунел руго ниги.

Ругьунлъиялъул хӀалтӀабазе къимат лъолеб куц.

Контролиял хӀалтӀабазда дандеккун, ругьунлъиялъул диктантазе ва цогидалги батӀи-батӀиял хъвавул хӀалтӀабазе къимат лъола дагьаб къваризабун.
Ругьунлъиялъул хӀалтӀабазе къимат къолелъул хӀисабалде босула:
1) Живго жиндаго чӀун цӀалдохъанасухъа бажарараб жо;
2) Малъараб материал бичӀчӀун бугеб куц;
3) ХӀалтӀул кӀодолъи-гьитӀинлъи.
Ккезе бегьулел гъалатӀазде цебеккунго лъималазул кӀвар буссинабун бугони, «5», «4» къиматал лъола цониги гъалатӀ гьечӀеб, ккараб жинцаго битӀизабураб хӀалтӀиялъе. Гьезда гьоркьосанги цояб къимат тӀаса бищи бараб буго хӀалтӀул бацӀцӀалъиялда, хатӀалъул берцинлъиялда.
Диктанталдаса кӀудияб ругьунлъиялъул хӀалтӀуе «4» къимат лъезе бегьула, 1-2 гъалатӀ ккунги букӀун, гьелги жинцаго ритӀизарун ратани. Классалда букӀа, рокъоб букӀа цӀалдохъанас хъвараб ругьунлъиялъул хӀалтӀухъ хал гьабула, гьелъие къимат лъей-лъунгутӀи живго учителасул иш буго: кӀвар бугелъе лъела, гьечӀеб бер щвезабун тезеги бегьила. Ккезе бегьулел гъалатӀазде цебеккунго лъималазул кӀвар буссинабичӀого, тӀубанго

жалго жидедаго чIун, цIалдохъабаз хъварал хIалтIабазе къимат лъола гьеб тайпаялъул контролиял хIалтIабазе чIезарурал нормабазда рекъон.

IX классалъул цIалдохъабазул лъаялдехун ва бажариялдехун ругел аслиял тIалабал.

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

- журарал предложениязул синтаксияб разбор гьабизе;
- батIи-батIиял тайпаялъул журарал предложениял данде гьаризе;
- битIараб калам хъвалсаралде сверизабизе.

ЦIалдохъабазда бажаризе ккола:

Пунктуациялъул рахъалъан:

- жубараб сокIкIараб предложениялъул бутIабазда гьоркьоб запятая лъезе;
- жубараб предложениялъул бетIераб ва тIаджубараб бутIаялда гьоркьоб кколелъуб запятая лъезе;
- союз гьечIеб жубараб предложениялъулъ хIажатал лъалхъул ишараби лъезе;
- IX классалда лъазарурал пунктограмаби ратизе ва лъалхъул ишарабазе баян кьезе.

Калам гIуцIиялъул рахъалъан:

- цо чIараб темаялъул хIакъалъулъ кIудияб асаралъул тIасарищарал бакIал рицине;
- 2-3 асаралда тIасан доклад хIадур гьабизе;
- гьитIинаб ялъуни кIудияб макъалаялда тIасан конспект, ялъуни тезисал хIадуризе;
- жалго жидедаго чIун, тIасабищараб темаялда тIасан публицистияб стилалъул сочинение хъвазе;
- гIарза ва автобиография хъвазе;
- мацIалъул ва магIнаялъул рахъалъан сочинение камиллъизабизе.

Орфоэпиялъул рахъалъан:

- кIалзул калам литературияб норма цIунараб ва диалектаздаса бацIцIадаб букIинабизе.

Авар мацI

№			Дарсил тема	Дарсида гьабулеб хIалтIул система	Словарияб хIалтIи	Р/хI
1			8 кл. малъараб материал такрар гьаби.	РагIабазул дандраял такрар гьаризе.		Гь.92-93
2			**Калам цебетIезаби.** **Изложение** «ХIайран гьаруleб гьунар».	ХI. 168 бицун тIубазе, хI. 169 хъвазе		Лъуг1изабизе
3			Жубараб предложение. Журарал сокIкIарал предложениял.	ХI. 172 хъвазе ХI.173 бицун тIубазе	Тарих, наслу КIаркъен	Журарал предл. ургъизе. §45 х1.177
4			Союзалгун ругел журарал сокIкIарал предложениял.	ХI. 174, 176 хъвазе	Щуб, ругъун, махIаби, аманат	§45 хI. 179
5			**Диктант. (грамм.т1адкъаял)**			Такрар гьаби
6			Союзал гьечIел журарал предложениял.	Лъималаз жидецаго ургъила союз гьечIел журарал предложениял		§46Х1.182
7			Контролияб диктанат			Такрар гьаби
8			Союзал гьечIел журарал предложениялъулъ запятая ва тIанкIгун запятая.	ХI. 181 хъвазе	Партал, кIамури, тIокъо, чIалу, гIомо, руцIизе, рагьумахIи	§47Х1.185
9			**Диктант. (грамм.т1адкъаял)**			Такрар гьаби
10			Союз гьечIеб жубараб предложениялъулъ кIитIанкI.	ХI. 184 хъвазе	лозунг	§48 хI. 185
11			**Калам цебетIезаби.** **Сочинение** «**ХХI гIасруялъул. гIолилал**»	Мисалалъе гьеб темаялда рекъон сочинение цIализе,		Лъуг1изабизе

				кумекалъул суалал хIадур		
12			Союз гьечIеб жубараб предложениялъулъ тире.	XI. 187 бицун тIубазе		§49 предл. ургизе.
13			Журарал нахърилълъарал предложениял.	Учителас хIадур гьабила материал (предл.)		Жур. нахърилълъ. предл. ургъизе.
14			Контролияб диктант.			
15			Нахърилълъиналъул рагIабигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение.	Учителас предл. хIадур гьабила	Правление, рагIи, гьарзаго, кор	§50 хI. 188
16			**Калам цебетIезаби.** **Изложение (къокъ гьаб.) «Дир ккараб гьалатI».**	Суалал: цIех-рех гьаби, хI.189, 190 хъвазе	Гьоркьоблъи, сахаватго.	§51 хI. 191
17			Нахърилълъиналъул рагIаби гьечIого журарал нахърилълъарал предложениял.	XI.192 хъвазе	КIаркьен, самизе, чIап, пахъ, хъиру, гIалах.	§ 52 хI. 193.
18			Подлежащеелъун тIаджубараб предложение.	XI. 194(хIалтIулъ ругел кицабазе баян кьезе) , 195 хъвазе	ццидал	53X1.197
19			БитIараб дополнениелъун тIаджубараб предложение.	XI. 197, 198 хъвазе	Ц1умур	§54 предл.ургъизе.
20			Хъвалсараб дополнениелъун тIаджубараб предложение.	XI. 199 хъвазе	Рак1ч1ола	§55 хI.200
21			**Калам цебетIезаби.** **Сочинение «ТIабигIатги инсанги».**	Мисалалъе гьеб темаялда рекъон сочинение цIализе, кумекалъул суалал хIадур гьари.	Зоб-ракь	Лъуг1изабизе
22			Определениелъун тIаджубараб предложение.	XI. 203 бицун тIубазе, хI.204 хъвазе	Кьерилал, гьоцI, шигIру, нохъо	§56 х1.208
23			**Диктант (грамм. тIадкъ.)**			Такрар гьаби

24			ХIаллъун тIаджураралгун ругел журарал нахърилълъарал предложениял. Ишалъул куцлъун тIаджубараб предложение.	ХI. 207, 208 хъвазе	ЧIимих, палихъан, нилъу, гьанкIезе.	57Х1.210
25			БакIлъун тIаджубараб предложение.	ХI. 209, 210 хъвазе	Ахбазан, гIарада, гулла, гьорчо, хъуцI, буругъ	§58Х1.215
26			**Калам цебет1езаби** Бак1лъун т1аджубарал предложениялгун росдал г1умруялдасан хабар г1уц1изе	ХI. 211, 212 хъвазе	чадир	Лъуг1изабизе
27			Контролияб диктант.			Такрар гьаби
28			Заманлъун тIаджубараб предложение.	ХI. 214, 215 хъвазе	айгъир	§59 Х1.218
29			ГIилла-мурадлъун тIаджубараб предложение.	ХI. 217, 218 хъвазе	Мегъ, бо, адъютант, мажлис,.	§60 х1.220
30			ШартIияб тIаджубараб предложение.	ХI. 219, 220 хъвазе	Щелбетал, лемаг	§61 Х1.222
31			Уступительнияб тIаджубараб предложение.	ХI. 221, 223 хъвазе	ГIурцIма, магъ, кIиборлъизе	§62 Х1.225
32			**Контролияб диктант.**			Лъуг1изабизе
33			Рух1ияб бечелъи темаялда хурхараб доклад хъвазе.	ХI. 227, 228 хъвазе	ришват	Х1адур гьабун бач1изе
34			Резерв			

Лъаялъул ва бажариялъул рахъалъ IX классалъул цIалдохъабазда цере лъолел аслиял тIалабал.

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

- эркенлъиялъе гIоло гьабураб магIарулазул къеркьеялъулги адабияталъулги хурхен чIезабизе;
- лъазарурал асаразда жаниб тарихиял хаслъаби ратизе;
- лъазарурал асаразул копозиция, сюжет ва сипатал гIуцIараб тартиб;
- лъазарурал асаразул аслиял багьадуразул гIамал-хасияталъул гIаммаб кIваралъул бицине;
- лъазарурал асаразул жанралъулал хаслъаби ратизе;
- критикиял макъалабазда лъазарурал асаразе къимат кьезе;
- программаялда рекIехъе лъазаризе рихьизарурал текстал;

ЦIалдохъабазда бажаризе ккола:

- хъвадарухъанас рагIудалъун гIуцIарал художествиял сипатал церечIезаризе;
- асаралъ рорхулел аслиял суалал ратизе;
- лъазабулеб асаралда жаниб сюжеталъул, композициялъул, багьадуразул сипатазул ва сипатияб каламалъул кIвар рагьизе;
- художествиял асарал пасихIго цIализе;
- Бицунебги хъвалебги жиндирго кIалъаялъул план гIуцIизе;
- цIалараб тIехьалъе, бихьараб киноялъе, балагьараб спектаклалъе къимат кьун, рецензия хъвазе.

I

- хъвадарухъанас рагIудалъун гIуцIарал художествиял сипат-суратал церечIезаризе;
- идеябгун художествияб хаслъиги хIисабалде босун, асаралъул тайпа чIезабизе (эпосиябищ, лирикайищ, драмайищ гьеб ккolебали);
- асаралъ рорхулел аслиял суалал ратизе;
- малъараб асаралда жаниб сюжеталъул, гIуцIиялъул, героязул образазул ва сипатияб каламалъул идеябгун художествияб кIвар рагьизе;
- асаралъул идеяб магIна рагьиде героясул бугеб кIвар ва авторас гьесие кьолеб къимат батизе;
- асаралъул ва гьелъул героязул хIакъалъулъ лъугьараб жиндирго пикру къучIаблъун гьабизе;

II

- художествиял, общественниябгун политикиял, гьединго литературияб критикаялъулал текстал битIун, дурун, рагIун цIализе;
- художествиял асарал пасихIго цIализе;
- бицунебги хъвалебги жиндирго кIалъаялъул план гIуцIизе;
- захIматалъул темаялда творческиял сочинениял хъвазе (жидерго хIалтIул хIалбихьиялъул къучIалда ва малъарал асараздаса тIасан);
- общественниябгун политикияб ва литературияб критикаялъулал макъалабазул къокъаб хIасил хъвазе, гьезие план гIуцIизе;
- цо литературияб асаралда тIасан доклад яги къокъаб кIалъай хIадуризе;

& жинцаго цIаларав тIехьалъе, бихьарав киноялъе, балагьарав спектаклалъе къимат къун, рецензия хъвазе.

№			Дарсил тема	Дарсида гьабулеб хIалтIул система	Словарияб хIалтIи	Р/хI
1			**Расул ХIамзатов.** «Дир ракI мугIрузда буго».	Р. ХIамзатовасул гIумру ва тв-во. I-VII б. цIализе.	Шагьра, саринал, чIалгIен, тIалъи,чагъир, магь, хили.	ЦIализе. Гьум. 3-21. Р. ХI. тв-л хIакъ-лъ доклад хIадур гьаби.
2			**Расул ХIамзатов.** Дир Дагъистан» «МацI».	ЦIализе, мацIил хIакъалъулъ кучIдул, кицаби цIализе.	ГIакIа, квелъ бахъун	Бицине.
			«Дир Дагъистан» «Хъвадарухъанасул захIмат, ритIухълъи, лебаллъи».	ЦIализе.	Мегъ, чIаразе, ритIухълъи, намус	Гьум. 30-41, бицине.
3			**Расул ХIамзатов** «Дир Дагъистан» «Сундаса мун данде гьабун бугеб, Дагъистан?»,«Гьаб улкаялда чи вижарав куц». А/т. Поэмаялъул хIакъалъулъ баян жеги гIатIид гьаби.	ЦIализе.	Язихъав, хIужизабун	Гьум. 41-44, бицине.
4			Расул Х1амзатов «Эбелалде».	КечI цIализе, кочIол тема, пикру рагьизе.	Сурмиял накIкIал, пири	Эбелалъул хIакъ-лъ соч. хъвазе, кечI цIализе .Гьум 49-50
5			Расул Х1амзатов «Авар мацI». «Милъиршаби». А/т. Пейзажияв лирикаялъул хIакъалъулъ баян гъварид гьаби.	КечI цIализе. КечI цIализе. КочIол пикру рагьизе, дандекквеял ратизе.	ТIарамагъадисеб, къанщизе, чабхил кIкIалал ГIанчIай яс, кваркъабазул сукIи, тIикъва, рущизе	КечI пасихIго цIализе, суалазде хIадурлъизе.Гьум50-52 КечI пасихIго цIализе .Гьум 52-53
6			**Класстун къватIисеб цIали.** Дарс-къец, бищун лъикI ХIамзатовасул кучIдул цIалулезул.			

Авар адабият

7			ГIабдулмажид Хачалов. «Хваразул цIаралдаса».	**Авторасул гIумру ва тв-во. I бутIа цIализе.**	**Бальгольи, чIолорхьо, гIишкъул кучIдул, рогьо, насихIат,нильу, хьуцI,**	**Гьум. 55-58. Реферат «Совет Союзальул бахIарчи» (Дагь.)**
8			**Калам цебетIезаби.** Доклад хIадур гьаби, КIудияб ВатIанияб рагьда хварал дагьистаниязул хIакъ-лъ.	Дагьистанияз рагьда гьабураб г1ахьаллъи	Рагьул магьало	Лъуг1изабизе
9			**Муса МухIамадов** «Манарша».	Авторасул тв-во. I бетIер I-III бутIа цIализе.	Мегь, полох, тIипало, расальи, гьванцIи, толохIоч, буртина, къебельул рач, гьецIо, хьитI гIачIар	Бицине.Гьум67-83
10			«Манарша».	V-VIII бут1а цIализе.	Квербац1ц1	Бицине.Гьум 83-93
11			«Манарша».	III бетIер I-VI бутIа цIализе.	Рельлъен-хьвай	Х1асил бицине
12			**Калам цебетIезаби.** Сочинение. ПатIиматил, ХIайдарил, Манаршал образ.			Лъуг1изабизе
13			**ХIажи Гьазимирзаев** «Васасде».	Хъвадарухъанасул творчество. КочIол мисалияб цIали бихьизаби.	Зваргьи, жиржидизе, ахIмакъ, тIимугь, асс	РекIехъе лъазабизе. Гьум109-111
			«Гьудуласде», «Лъалхъуге, дир барти».	КучIдузул мисалияб цIали	ТIIармида, пандур,	КIучIдул цIализе.

14			**Машидат Гьайирбекова** «Эбелалъул ракI».	Хъвадарухъаналъул творчество. КочIол мисалияб цIали бихьизаби.	Мукъсанлъула, гъварилъи, гIатIилъи	РекIехъе лъазабизе. Гъум 112-115
15			**Калам цебетIезаби.** Сочинение «Эбел».		Гурх1ел-рах1му	Лъуг1изабизе
16			**Фазу ГIалиева** **«Кини».**	Поэтессал творчество. Хабар цIализе.	Рагъул къог1лъи,ющун	Гъум. 123-127 бицине.
			«Кини».	Хабар цIализе.	Синкъи, гагу, ургал	Гъум. 127-132 бицине.
17			**Калам цебетIезаби.** «Кини» абураб хабаралъул план гIуцIи.		Махх-чаран	Х1адур гьабун бач1изе
18			**ГIабасил МухIамад** «Саба-Меседо».	Хъвадарухъанасул гIумру ва творчество. I-II пардав цIали.	Лагъ, тах	Роладзе бикьун цIализе. 126- 153
19			«Саба-Меседо».	III-IV пардав цIализе.	Дарай,Г1акаромег1ер	Роладзе бикьун цIализе. 153-174
20			**Калам цебетIезаби.** Сочинение «Саба-Меседо» абураб пьесаялдаса Сабал, Баланурил, Булачил, Аракол образ	Сипат рагьизе багьадуразул	Тархъан	Лъуг1изабизе
21			**ГIумархIажи Шахтаманов** «Къаралазул гIор».	Хъвадарухъанасул гIумру ва творчество. КечI цIали.	ТIарада, хIасратаб	Рек1ехъе лъазабизе. Гъум. 193.
22			ГIарип Расулов «Хазина».	Хъвадарухъанасул биография. I-II-III б. цIализе.	Лангар,квенч1ел	Гъум. 200-204 бицине.
23			**Багьатар** «ЦIадакьа бахчулеб дир чанил бурутI».	Хъвадарухъанасул гIумру ва творчество. I- II б. цIализе.	Чанил бурутI	Бицине.Гъум 203-218
24			«ЦIадакьа бахчулеб дир чанил бурутI».	III-IV б. цIализе.	Бах1с	Бицине.Гъум 218-232
25			«Севералда бугеб дир милъиршо».	Къисаялъул аслиял багьадурал, гьезул сипатал.	Мустах1икъаб	Суалазде хIадурлъизе. Гъум 233-242

26			«Севералда бугеб дир милъиршо».	Къисаялъул аслиял багъадурал, гьезул сипатал.	Мустах1икъаб	Х1асил бицизе
27			**МухIамад АхIмадов «Дие бокьун буго».**	**ШагIирасул гIумру ва тв-во, кучIдузул мисалияб цIали.**	**Маржанал**	**РекIехъе лъазабизе. Гьум244-246**
28			**Хизгил Авшалумов** «Дир мадугьал – дир тушман».	Хъвадарухъанасул гIумру ва тв-во. Хабар цIализе.	Паст1анив	Бицине.Гьум 247-252
29			**Нурадин Юсупов** «Гьавураб къо».	ШагIирасул гIумруялъул хIакъалъулъ къокъаб баян. I-II бутIа цIалила.	МоцIу	ЦIализе.Гьум 254-260
30			**Феликс Бахшиев** «Минаялда тIад бомба».	Хъвадарухъанасул биография. ЦIализе.	К1арк1ариялда	ЦIализе.Гьум261-270
31			**АхIмадхан Абубакаров** «Даргиязул ясал».	Авторасул биография. Гьум. 280-284 цIализе.	Бегавул, таптарал, гIажизаб, къамартIаб, маржанал	Авторасул тв – л хIакъалъулъ доклад хIадур гьабизе. Бицине.
32			«Даргиязул ясал».	Гьум. 285-2890 цIализе.	Къамарт1аб	Х1асил бицине.271-280
33			«Даргиязул ясал».	Гьум. 301-306 цIализе.	Михир, богорукъ, чагъир	Х1асил бицине 281-295
34			**Ибрагьим ХIусейнов** «БахIарчиясул ругънал».	Авторасул гIумру ва тв – во. КучIдузул мисалияб цIали бихьизабизе.	Ихх, къунщби	ЦIализе.Гьум 296-299
			АхIмад Жачаев «ГьотIоркIо», «ГьитIинав чанахъан».	Авторасул гIумру ва тв – во. КучIдузул мисалияб цIали бихьизабизе.	Х1алуцараб	ЦIализе.Гьум300